

„Vprašaj? Kakor ti, tovariš: za svobodo in Avstrijo. Ne diči me častna rana, kot diči tebe, Grga moj, vendar je nevarna moja pot po Iliriji — tujec grem mimo rodnega doma.“

„In doma te čakata mati in nevesta, Pipan. O, ne klati se več od nemila do nedraga, tovariš. Saj je zaman trud, boj in rane, vse je zaman, vse izgubljeno, Pipan. V brezuspešnem boju z vladarjem sveta nam mine mladost...“

„Kaj?“ se odmakne kramar in premeri Grgo, „ti, moj bojni tovariš, govoriš tako? Ob uri, ko naznanja plamen ruskih mest Napoleonovo pogubo? Bog s teboj! Kaj pomeni to.“

„Pipan — Napoleon zmaga tudi Rusko, nadev Evropsi še hujše verige. Vrne se k materi, k nevesti, prosi cesarjeve milosti.“

„Kak vrag pa govori iz tebe?“ zakriči Pipan zavzet in se udari po boku. „Naj čakata mati in sestra! Sabljica bo moja ljubica! Ha! Pridem, da povem junaku veselo poročilo, pa najdem cimerkavo babo. Kak vrag je to? Kot kramar hodim Pipan bogat od hiše do hiše in ni mi žal, za Boga, da ne! A ti si se utrudil, Grga? Prikloniti se hočeš Napoleonu? Vleče te čast in dobiček?“

Grga rdi pred bojnimi tovarišem, se obrne k oknu, ki gleda na grad, reče negotovo: „Kaj imamo od bojnih ran? Napoleon zmaguje...“

„Vsi vrage! In da zmaguje, kaj je naša dolžnost? Kdo te je preslepil, vihravi moj tovariš? Ravnozato, ker nadene Napoleon, ako zmaga, Evropi še težje verige, ravnozato mora vstati vsa Evropa, da zatire neprenosno premoč prevzetneža. Kajti sicer: kdo je varen pred njim? Tu, Grga — tu... Član sem odbora za razširjanje resničnih poročil o ruski vojni — o položaju na Francoskem.“

Tukaj pismo ilirskega častnika: — Vozovi s proviantom so obtičali v blatu te prečudne dežele.

Živina in ljudje stradajo. Desettisoč konj je poginilo v eni strašni viharji noči, stotisoč mož je mrtvih ali ranjenih in še nismo bili nobene odločilne bitke. Rusi se nam umikajo, nas napadajo in dražijo. Način boja, ki nam dela škodo in ne odloči ničesar. Generali so nevoljni, moštvo mrmra. Umazana in blatna je Napoleonova slavna armada. Vprašujemo se, čemu in zakaj trpimo? Kje bo konec trpljenja? Zdi se, da se je hotel pogajati Napoleon že na poti z ruskim carjem. Poslal mu je slo. Toda car je odgovoril: Nobenega pogajanja, dokler stoji le en sam francoski vojak na ruski zemlji. In naš nenasitni vojskovodja nas vleče naprej in naprej... Vidiš, Grga, taka in enaka so privatna poročila, poslana na naš odbor — zelo različna od uradne samohvale, kajne? — In vidiš, Grga, previdni možje, kot je naš Metternich, računajo z Napoleonovim porazom, so pripravljeni. Stoinpetdeset tisoč mož je dovolil Napoleon milostljivo Avstriji, da sme imeti stalne vojske. Da bi se ne mogla dvigniti, se ne otresti njegovega jarma. Pridejo novinci, se izurijo in odpuste. Navidez malo število v resnici pa je narod vojska in vojska narod. Podobno delajo na Ruskem. Tam bude odlični možje v ljudstvu čut za čast in svobodo. Za mejo se piše in tiska. Tu je kraljev poziv od Körnerja: Vstani, moj narod, grmade gore... Jeklo zabodeš v sovražnikovo srce... Zrela je žetev, ne mudite se...

Kramar se je bil sezul in izvlekel iz nerodnega črevlja skrbno zložene papirje. Grga je poslušal, čital. In zažarele so krasne oči, otresla se je junaška duša sramotne more. Avstrija kliče, stari cesar! Tron Habsburgov ima stati, vedno Estrajh 'ma kralvati — bratje Franca in Ludvike, so persege st'ril' velike... Svetla sabljica je brambovčeva ljubica. Ti nežna, prelepa in ljubljena — ostani na veke zdrava! (Dalje.)

Druga pomlad.

Zložil Vekoslav Remec.

Tiho, tiho cesta hiti
v daljo k beli vasi,
v topolih vitkih jesen šumi
v srcu zvenijo radostni klici
mladih, burnih dni...

Ne, to ni jesen... Druga pomlad
gre čez ravna ta polja,
z njo mi brsti želj tisoč in nad
sama fantovska židana volja
njih je prešerni sad...

— Pa bodo prišli snegovi in mraz —
no, se pa v kožuh zavijem —
žalosti ti omračijo obraz —
no, se pa zdaj že veselja napijem —:
kdo zna tako kakor jaz!

